

**Uy-joy nizolari: xususiy va davlat uy-joy fondlariga oid
munosabatlarda qonun analogiyasi**

*Farg'ona davlat universiteti
Huquq ta'limi kafedrası o'qituvchisi
Sh.Sh.Muhammadjonov*

***Annotatsiya:** Muallif maqolada uy-joy fondi xususiy va davlat uy-joy fondlari, uy-joy nizolari bo'yicha sud amaliyoti, uy-joydan ko'chirish haqidagi da'vo arizani ko'rishda uy-joyning huquqiy holatini, uning xususiy yoki davlat uy-joy fondiga tegishliligini aniqlash, ishni sud muhokamasiga tayyorlash jarayonida ishni ko'rishda amal qilinishi lozim bo'lgan qonunni aniqlash kabi masalalar muhokama qilgan.*

O'zbekiston Respublikasi Uy-joy kodeksning 8-moddasida uy-joy fondi turlari ko'rsatilgan bo'lib, uning 1-qismiga ko'ra, uy-joy fondi xususiy va davlat uy-joy fondlaridan iboratdir deb ko'rsatilgan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 14.09.2001 yildagi №22-sonli "Uy-joy nizolari bo'yicha sud amaliyoti haqida"gi Qarorining 3-bandiga ko'ra, sudlar uy-joy nizolarini hal qilishda uy-joyning huquqiy holatini, uning xususiy yoki davlat uy-joy fondiga tegishliligini aniqlashlari lozim deb ko'rsatilgan.

Demak, uy-joydan ko'chirish haqidagi da'vo arizani ko'rishda uy-joyning huquqiy holatini, uning xususiy yoki davlat uy-joy fondiga tegishliligini aniqlash, ishni sud muhokamasiga tayyorlash jarayonida ishni ko'rishda amal qilinishi lozim bo'lgan qonunni aniqlash ya'ni agar uy-joy xususiy uy-joy fondiga kirsam Uy-joy kodeksining xususiy uy-joy fondiga oid normasi, uy-joy davlat uy-joy fondiga kirsam Uy-joy kodeksining davlat uy-joy fondiga oid normasi qo'llanilishini lozim bo'ladi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik prosessual kodeksining 14-moddasida ishlarni qonunchilik asosida hal qilish ko'rsatilgan bo'lib, uning 2-qismiga ko'ra, nizoli munosabatni tartibga soladigan huquq normalari mavjud

bo'lmagan taqdirda, sud shunga o'xshash munosabatlarni tartibga soladigan huquq normalarini qo'llaydi, bunday normalar mavjud bo'lmaganda esa nizoni qonunlarning umumiy asoslari va mazmunidan kelib chiqqan holda hal etadi deb ko'rsatilgan.

Qonun chiqaruvchi O'zbekiston Respublikasi Uy-joy kodeksining 1-moddasi 2-qismi va FPKning 14-moddasi 2-qismida analogiya qoidasini belgilab bergan. Birinchisi moddiy huquq normasidagi analogiya bo'lsa, ikkinchisi prosessual huquq normasidagi analogiya.

Moddiy huquq normasidagi analogiya prosessual huquq normasidagi analogiyadan ustun turadi. Buni boshqacha talqin qilish mumkin emas. Qachonki moddiy huquq normasida analogiya qoidalari belgilanmagan bo'lsagina, prosessual huquq normasidagi analogiyadan foydalanish mumkin.

Nizoli uy-joy xususiy uy-joy fondiga tegishli bo'lganligi sababli, xususiy uy-joy fondidan ko'chirish qoidalari Uy-joy kodeksida alohida modda tarzida ko'rsatilmagan, biroq Uy-joy kodeksida shunga o'xshash munosabatlarni tartibga soluvchi moddalar davlat uy-joy fondi qoidalarida nazarda tutilgan.

Xususiy uy-joy fondidan ko'chirish haqidagi nizoni hal qilishda FPKning 14-moddasi 2-qismini qo'llab, davlat uy-joy fondiga oid qoidalardan foydalanib bo'lmaydi. Chunki, Uy-joy kodeksning 1-moddasi 2-qismidagi analogiya qoidalari FPKning 14-moddasi 2-qismidagi analogiyadan foydalanishga to'siq bo'ladi.

Ayni holatda, xususiy uy-joy fondidan ko'chirish haqidagi qoidalar Uy-joy kodeksida alohida moddalar tarzida ko'rsatilmagan. Biroq, Uy-joy kodeksining xususiy uy-joy fondi qoidalarida mazkur munosabatlarga oydinlik kiritilgan.

Bir qarashda FPKning 14-moddasi 2-qismi keng imkoniyatlar taqdim qilayotganga o'xshaydi. Biroq, bu imkoniyat hamma munosabatlarga hojlagan normani qo'llashni anglatmaydi.

Misol uchun, ushbu qoida O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 5-modda "Fuqarolik qonunchiligini o'xshashlik bo'yicha qo'llash" va Oila kodeksining 7-moddasi "Oila to'g'risidagi va fuqarolik qonunchiligining o'xshashlik bo'yicha qo'llanilishi" va Uy-joy kodeksining 1-modda 2-qismi "Uy-

joy to'g'risidagi qonunchilik" kabi normalar mavjud bo'lmagan boshqa qonun va qonun osti hujjatlariga taalluqlidir.

O'zbekiston Respublikasi Uy-joy kodeksida Fuqarolik kodeksining 5-moddasi va Oila kodeksining 7-moddasi kabi qonunchiligining o'xshashlik bo'yicha qo'llash haqida alohida moddalari mavjud bo'lmasa-da, Uy-joy kodeksida analogiya qo'llanilishi bevosita ko'zda tutilgan bo'lib, bu qoidani, Uy-joy kodeksining 1-moddasi 2-qismida ko'rish mumkin, ya'ni unga ko'ra, agar uy-joy munosabatlari uy-joy to'g'risidagi qonunchilik bilan tartibga solinmagan bo'lsa, erga oid qonunchilik hamda arxitektura va shaharsozlik sohasidagi qonunchilikning ana shu munosabatlarni tartibga solishga taalluqli qismi qo'llaniladi deb belgilangan.

Qonunshunos bunda Uy-joy kodeksining uy-joy to'g'risidagi qonunchilikning analogiyasi (o'xshashligi)ga Fuqarolik kodeksi va Oila kodeksiga o'xshab keng imkoniyatlar bermaganligi va qat'iy belgilab qo'yganligi ko'rinib turibdi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. 2023 yil. // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 01.05.2023 y., 03/23/837/0241-son
2. O'zbekiston Respublikasining Uy-joy kodeksi // <https://lex.uz/docs/>
3. O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi // <https://lex.uz/docs/>
4. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 14.09.2001 yildagi №22-sonli "Uy-joy nizolari bo'yicha sud amaliyoti haqida"gi Qarori